

DOI: <https://doi.org/10.32782/2523-4536/68-2>
УДК 338.48:911.3

Поручинська І. В.

кандидат географічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4294-1584>

Поручинський В. І.

кандидат географічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4605-5424>

Слащук А. М.

кандидат географічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1769-5377>

Poruchynska Iryna

PhD in Geography, Associate Professor,
Lesya Ukrainka Volyn National University

Poruchynsky Volodymyr

PhD in Geography, Associate Professor,
Lesya Ukrainka Volyn National University

Slachchuk Andrii

PhD in Geography, Associate Professor,
Lesya Ukrainka Volyn National University

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УРБОТУРИЗМУ В СВІТІ

MODERN FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF URBOTOURISM IN THE STATE

В статті охарактеризовано туризм як важливий сектор розвитку економіки. Розкрито поняття урботуризму. Виділено основні ознаки та властивості цього виду туризму. Визначено види міських туристських центрів, залежно від їх туристської спеціалізації, а також різновиди міських турів залежно від особливостей організації. Охарактеризовано основні риси та тенденції, що властиві глобальним містам, як головним центрам урботуризму. Розглянуто рейтинг найвідвідуваніших міст світу у 2019, 2021 та 2022 роках, що був складений компанією Euromonitor International. Проаналізовано зміни, які відбулися у цей період серед міст, які знаходяться у першій двадцятці рейтингу. З'ясовано, що для усіх міст характерне переважання внутрішньо-регіональної моделі подорожей. Проаналізовано рейтинг міст світу за вкладом туризму в економіку у 2022 році. Охарактеризовано найпопулярніші види урботуризму та найпопулярніші міста для цих видів туризму. Визначено позитивні та негативні наслідки розвитку урботуризму для міст.

Ключові слова: туризм, місто, урботуризм, туристичні ресурси міст, міські туристичні центри.

For many countries of the world, tourism is one of the most profitable branches of the economy. Cities in the tourist market act as separate objects of tourist demand, therefore, in recent years, urban tourism has become increasingly popular - one of the most important components of the national tourist market. In the article, tourism is characterized as an important sector of economic development. The concept of urban or urban tourism is revealed. The main features and properties of this type of tourism are highlighted. It was determined that, depending on the tourist specialization of urban tourist centers, such types of urban tourist centers are distinguished as centers of cultural and cognitive tourism, centers of business tourism, resort cities, medical centers, pilgrimage centers, historical and archaeological centers, centers of shopping tourism. It is noted that, depending on the specifics of the organization, there are two types of city tours – stationary and route. The main features and trends characteristic of global cities as the main centers of urban tourism are characterized, as they are characterized by a high degree of business activity and political, economic and cultural potential. The ranking of the most visited cities in the world in 2019, 2021 and 2022, compiled by Euromonitor International, was considered. The changes that took place during this period among the cities that are in the top twenty of the rating were analyzed. It was established that in 2022 European cities were the most popular among tourists – 40 European cities were included in the ranking of the hundred most visited cities. It has been found that all cities are characterized by the predominance of the intra-regional travel model. Among the main reasons for this peculiarity can be mentioned the cost of the trip, since the greater the distance, the higher the overheads, as well as cultural peculiarities and political barriers. The ranking of world

cities by the contribution of tourism to the economy in 2022 was analyzed. The most popular types of urbotourism are characterized, including historical and archaeological, event, pilgrimage, industrial and shopping tourism. The most popular cities for each of these types of tourism are indicated. The positive and negative consequences of urban tourism development for cities are determined.

Key words: *tourism, city, urban tourism, tourist resources of cities, city tourist centers.*

Постановка проблеми. На сьогоднішній день, туризм – це не лише невід’ємна складова життєдіяльності людей у більшості країн світу, а також одна із найбільш прогресуючих та найперспективніших галузей економіки. Галузь має вагомий вплив на розвиток та економіку багатьох великих міст світу. Міста на туристичному ринку виступають як окремі об’єкти туристичного попиту, тому традиційно популярним є міський туризм, або урботуризм.

Він відноситься до видів туризму, який сьогодні найбільш активно розвивається. Міський туризм – один із найбільших сегментів національної туристичної галузі, що характеризується особливими вимогами до організації подорожей, сформованим профілем споживачів, тривалим впливом на функціонування економіки та підвищеними вимогами до наявних ресурсів, інфраструктури транспорту та зв’язку.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Міський туризм (англ. City Tourism, нім. Stadttourismus) – нове поняття, яке сформувався у світовій туристичній науці та практиці наприкінці ХХ ст. Наукове вивчення міського туризму розпочалося у 80-х рр. ХХ ст., проте було частковим. У 1997 році було сформульовано визначення міського туризму, яке введено в словник загальної географії Г. Лезера [16]: «Міський туризм являє собою короткострокове (1–4 дні) відвідування міста з таких причин: інтерес до історії чи мистецтва міста, інтерес до відвідування подій та придбання різних видів товарів у цьому місті».

Експерти Всесвітньої туристичної організації (UNWTO) до міського туризму відносять ті поїздки, метою яких є подорожі туристів у міста або місця з великою щільністю населення [1]. Тривалість таких поїздок зазвичай коротка (1–3 дні), тому міський туризм тісно пов’язаний з ринком короткострокових турів.

У британському словнику з подорожей, туризму та гостинності С. Медліка (1993) під «міським туризмом (urbantourism) розуміють подорожі та візити з зосередженням на міські напрямки. Швидко зростаюча форма туризму, метою якої є відвідання історичних та культурних пам’яток, а також шопінг та ділові поїздки» [11].

Автори Хакім та Х. Хан розглядають розвиток міського туризму як ключовий напрям популяризації історичної та культурної спадщини міста серед туристів [14].

Дослідники Ганич О., Гаталяк О. розглядають туризм у містах (урботуризм) як вид спеціалізованого туризму з культурно-пізнавальною, розважальною, діловою, лікувально-оздоровчою метою, що ґрунтується на комплексному використанні ресурсів міста [2].

Мета статті з’ясувати та охарактеризувати основні туристичні ресурси міст світу, розкрити особливості розвитку урботуризму та сутність рейтингу провідних міських туристичних центрів.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні кожен шостий мешканець планети принаймні раз на рік виїжджає за кордон. Тобто, із 7,8 мільярдів населення, подорожують 1 мільярд 300 тисяч осіб. А, за прогнозами Міжнародної організації туризму, у 2050-му році, подорожуватиме вже кожен четвертий.

Туризм стає дуже важливим сектором розвитку економіки, адже країни та міста, які отримують переваги завдяки туризму, отримують своєрідний престиж, певний позитивний імідж. Саме тому, незважаючи на світові фінансові кризи та військові конфлікти в деяких країнах світу, міжнародний туризм продовжує стабільно зростати на приблизно на 4% кожного року.

Згідно з даними Міжнародної організації туризму, на сьогоднішній день європейці складають майже половину всіх мандрівників у світі – їх близько 600 мільйонів на рік. Понад 300 мільйонів туристів на рік становлять мешканці Азії. Це становить 23% туристичного потоку, в основному завдяки Китаю. І саме китайці витрачають на подорожі найбільше за всіх – 261 мільярд доларів на рік [6].

Сьогодні багато міст ставлять собі за мету стати міжнародними центрами туризму, оскільки розуміють важливість впливу туризму на розвиток економіки.

Залежно від туристської спеціалізації розрізняють такі види міських туристських центрів: центри культурно-пізнавального туризму, центри ділового туризму, міста-курорти, лікувальні центри, центри паломництва, історико-археологічні центри, центри шопінг-туризму, тощо. Більшість міст, насамперед великі і мегаполіси є багатофункціональними.

Урботуризм поєднує в собі властивості різних видів туризму і в залежності від цілей може характеризуватись як відвідування міст

з метою шопінг-туризму, культурно-пізнавального, лікувально-оздоровчого, подієвого, паломницького, ділового, освітнього, рекреаційного, екстремального та інших видів туризму [8].

Для того, щоб урботуризм розвивався на належному рівні, місто повинно мати можливість пропонувати як матеріальні, так і нематеріальні продукти і послуги, які користуються попитом серед туристів (сувенірна продукція, послуги у закладах харчування і готелях, послуги з переміщення, тощо).

З точки зору організації існує два різновиди міських турів: стаціонарні тури – з перебуванням туристів в одному місті, туристському центрі; маршрутні тури – відвідання кількох міст і центрів пам'яток у вигляді маршруту подорожі.

Міста займають особливе місце в системі дестинацій, виступаючи як: центри тяжіння туристичних потоків; центри перерозподілу туристичних потоків; центри регулювання туризму на території міста і регіону; центри забезпечення туризму.

В умовах глобалізації та стрімкого розвитку технологій усі міста мають рівні можливості

для розвитку урботуризму. Особливо привертають увагу міжнародних туристів світові (глобальні) міс та, що вирізняються високим ступенем ділової активності та політичним, економічним та культурним потенціалом. Для глобальних міст, як для центрів туризму, властиві такі риси та тенденції [7]:

- висока концентрація туристських потоків;
- вони водночас є і донорами і реципієнтами туристських потоків;
- велика різноманітність в'їзного туризму;
- суттєве економічне значення туризму для економіки міста;
- є поліфункціональними туристичними центрами;
- є головними центрами ділового туризму;
- модернізація транспортної інфраструктури в цих містах.

Щороку Euromonitor International складає рейтинг найбільш відвідуваних міст світу (Top 100 City Destinations). У таблиці 1 подано рейтинг ТОП-20 найвідвідуваніших міст світу у 2019 та 2021 роках [9, с. 2].

Як видно з таблиці три перші місця в дослідженні TOP-100 найбільш відвідуваних міст у 2019 році зайняли азійські міста – Гонконг,

Таблиця 1

Рейтинг ТОП-20 найвідвідуваніших міст світу у 2019 та 2021 роках

Місце	2019		Місце	2021	
	Місто	Кількість іноземних туристів, млн. осіб		Місто	Кількість іноземних туристів, млн. осіб
1	Гонконг	26,71	1	Бангкок	22,78
2	Бангкок	25,84	2	Париж	19,10
3	Макао	20,63	3	Лондон	19,09
4	Сінгапур	19,76	4	Дубай	15,93
5	Лондон	19,55	5	Сінгапур	14,67
6	Париж	19,08	6	Куала-Лумпур	13,79
7	Дубай	16,32	7	Нью-Йорк	13,60
8	Делі	15,19	8	Стамбул	13,40
9	Стамбул	14,71	9	Токіо	12,93
10	Куала-Лумпур	14,07	10	Анталія	12,41
11	Нью-Йорк	14,01	11	Сеул	11,25
12	Анталія	13,33	12	Осака	10,14
13	Мумбай	12,44	13	Мекка	10,00
14	Шеньчжень	12,32	14	Пхукет	9,89
15	Пхукет	10,96	15	Паттая	9,44
16	Токіо	10,44	16	Мілан	9,10
17	Рим	10,31	17	Барселона	9,09
18	Тайбей	9,98	18	Пальма де Майорка	8,96
19	Паттая	9,95	19	Балі	8,26
20	Мекка	9,83	20	Гонконг	8,23

Джерело: [12]

Бангкок і Макао. Кожне з цих міст прийняло в 2019 році більше 20 мільйонів туристів. З європейських мегаполісів до першої двадцятки увійшли лише Париж, Лондон та Стамбул, який розташований на межі Європи та Азії. Тенденція зростання популярності міст в азієському регіоні пояснюється тим, що центр економічного розвитку в світі поступово пересувається до Азії.

У 2021 році Гонконг значно опустився в рейтингу, втративши відразу 19 позицій, і зайняв 20 місце. Причиною цього стали жорсткі карантинні заходи через пандемію коронавірусу. Перше місце посів Бангкок, а друге та третє місця відповідно займали Париж та Лондон.

У 2022 році найбільшою популярністю серед туристів користувалися європейські міста – до рейтингу сотні найвідвідуваніших міст увійшли 40 європейських міст, а лідерами у Європі стали Італія (шість міст), Іспанія (п'ять міст) і Греція (чотири міста). Це аналітики пов'язують, в першу чергу, з доступністю поїздок всередині Європи, ослабленням Covid-обмежень і відновлення міжнародних поїздок [12].

Важлива особливість сучасного урботуризму в світі – регіональність ринків. Для усіх міст характерне переважання внутрішньорегіональної моделі подорожей. Так, серед прибулих в Бангкок переважають туристи з Гонконгу, Сінгапуру, Токіо, Куала-Лумпуру і Тайбею. Сінгапур найчастіше відвідують жителі Джакарти, Токіо, Гонконгу, Маніли і Шанхаю. Така ж ситуація характерна і для європейських міст. Серед основних причин такої особливості можна назвати вартість поїздки, оскільки чим більше відстань, тим вище накладні витрати, а також культурні особливості, політичні бар'єри тощо [12].

Візова компанія Official Esta також склала рейтинг міст світу, де кількість туристів суттєво перевищує кількість місцевих жителів. До цього рейтингу увійшли американські міста Маямі, Лас-Вегас, Сан-Франциско, Вашингтон, Бостон, Лос-Анджелес, європейські Единбург, Дублін, Відень, Мюнхен, Лондон, Порту, азієські Дубай, Гонконг, Сінгапур, Бангкок [16].

Неурядовим об'єднанням «Всесвітня рада з туризму та подорожей» спільно з платіжною системою Visa та аналітичною компанією Oxford Economics було складено рейтинг міст світу за вкладом туризму в економіку у 2022 році. Під час складання цього рейтингу оцінювалися внесок туризму у ВВП, витрати туристів та створення робочих місць у цій сфері.

Перші три місця у цьому рейтингу зайняли Париж (\$36 млрд), Пекін (\$33 млрд) та Орlando (\$31 млрд). До десятки також увійшли Шанхай (\$29,7 млрд), Лас-Вегас (\$23 млрд), Нью-Йорк (\$21 млрд), Токіо (\$17,9 млрд), Мехіко (\$16,7 млрд), Лондон (\$14,9 млрд) і Гуанчжоу (\$13,1 млрд) [4].

Досить популярним видом урботуризму є історико-археологічний туризм, який передбачає ознайомлення туристів з пам'ятками археології, місцями розкопок, руїнами стародавніх міст тощо. До десяти архітектурних столиць світу портал askmen.com відніс міста, в яких переважає античний, класичний, модерний чи постмодерний стиль або їхнє поєднання. Це такі міста, як Барселона Париж, Чикаго, Берлін, Шанхай, Рим, Флоренція, Афіни, Дубай та Бразилія.

Подієвий туризм виконує три основні функції: пізнавальна, рекреаційна, економічна. Розвитком даного виду туризму зацікавлені насамперед місцеві громади, задля залучення якомога більшої уваги до їхньої місцевості. За даними туроператорів, туристи вибирають найбільш популярні масові заходи. Тематика подієвого туризму дуже різноманітна: спортивні (Олімпійські ігри, чемпіонати світу та континентів); релігійні (Сходження Благодатного Вогню в Єрусалимі), мистецькі (Каннський кінофестиваль в Каннах, премія «Оскар» в Лос-Анджелесі); гастрономічні (півний фестиваль «Октоберфест» в Мюнхені, фестиваль шоколаду в Перуджі); політичні (Всесвітній економічний форум в Давосі); торгово-економічні (аукціони Сотбіс в Лондоні); історико-культурні (День Святого Патрика в Дубліні); модні покази (покази мод у Мілані, Токіо та Нью-Йорку); культурно-розважальні (Венеціанський та Бразильський карнавали).

Основні світові центри подієвого туризму сконцентровані в Європі. Лідерами з організації та проведення різних заходів, що дають можливість реалізації подієвого туризму, є Франція, Італія, Німеччина та Великобританія [3].

Якщо говорити про шопінг-туризм, то найпопулярнішими містами для цього виду туризму є Лондон (з найвідомішими торговими районами Bond Street, Piccadilly і Oxford Street), Гонконг (Темпл-стріт, Нефритовий ринок), Нью-Йорк (П'ята авеню, Грінвіч-Віллідж, Нижній Іст-Сайд, Сохо, Медісон авеню), Мілан (Serravalle), Токіо (Гінза), Куала-Лумпур (Bukit Bintang), Лос-Анджелес (Родео-драйв, Уілширський бульвар), Барселона (Passeig de Gracia), Париж (Les Halles, Boulevard Haussmann і Place des Victoires), Амстердам (Negen Straatjes), Мадрид (Гран

Bia), Сан-Франциско (Haight Street, Chestnut Street, Sacramento Street), Рим (Via dei Condotti, Via del Babuino, Techer і Castel Romano) [10].

Набирає популярності і промисловий туризм, який передбачає відвідування як закинутих, так і діючих промислових об'єктів, кар'єрів, фабрик, заводів, великих підприємств. Є багато міст, які пропонують відвідувачам доступ до таких об'єктів, зокрема Дублін і Копенгаген з їх всесвітньо відомими пивоварнями. В Англії фабрика Кедберрі, яка виробляє шоколад, у Баварії завод BMW, відомий своїми автомобілями і технікою.

Навколо такої форми розваги, як гра, було побудовано кілька світових туристичних міст, зокрема Макао та Лас-Вегас. Існують інші форми розваг, пов'язані з певними містами, наприклад, Акіхабара в Токіо з аніме та танго з Буенос-Айресом.

Серед найбільш відомих світових паломницьких центрів є міста Єрусалим, Віфлеєм, Назарет, Дамаск, Стамбул, Париж, Лурд, Фатіма, Барі, Рим, Салоніки, Тбілісі, Мекка, Медина, Бодхгая, Лхаса тощо [5].

Урботуризм сьогодні стає все більш популярним як в Україні, так і в світі. Він має свої особливості, пов'язані з високою концентрацією туристів на обмеженій території міст, особливо їхніх центральних та історичних частин. Міський туризм виступає важливим джерелом доходів для місцевих бюджетів. Туристичний бізнес у містах сприяє розвитку суміжних галузей економіки, які

обслуговують сферу туризму, а також виступає засобом для забезпечення зайнятості.

Сьогодні дохід, який отримується від внутрішнього та міжнародного туризму, є важливим чинником соціального, економічного та культурного розвитку багатьох міст та міських агломерацій. В той же час, розвиток урботуризму призвів до появи проблем в містах, пов'язаних зокрема з використанням природних ресурсів, соціокультурним впливом, зростаючим навантаженням на інфраструктуру та управління мобільністю, скупченнями туристів, екологічним забрудненням, тощо [9].

Зазначені проблеми розвитку міського туризму мотивує до пошуку нових підходів організації туристичного використання урбанізованих територій. При цьому для кожного міста вирішення проблем розвитку туризму повинно ґрунтуватися на індивідуальному підході.

Висновки. Туризм сьогодні відіграє важливу роль у різних сферах життя суспільства – економічній, політичній, соціальній, культурній. Урботуризм – це відносно новий і досить перспективний напрямок на ринку подорожей, як індивідуальних, так і групових. Разом з тим виявилася й інша тенденція – багато міст і туристських дестинацій починають відчувати негативний вплив туризму, намагаються обмежити туристські потоки. Сьогодні туристична політика держав знаходить своє втілення в концепціях і цільових програмах розвитку туризму, визначенні шляхів їх реалізації.

Список використаних джерел:

1. Всесвітня туристична організація (UNWTO). URL: <https://www.unwto.org/tourism-covid-19>.
2. Гаталяк О., Ганич О. Теоретичні підходи до визначення поняття туризму в містах. *Географія. Економіка і туризм: національний та міжнародний досвід. Матеріали XI наукової конференції з міжнародною участю*. Львів, 2017. С. 50–55.
3. Мілінчук О. В., Мошковська К. А. Сучасні тенденції розвитку подієвого туризму. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/597.pdf>.
4. Париж на першому місці у світі за вкладом туризму в економіку. URL: <https://biz.liga.net/ua/all/all/novosti/parij-na-pervom-meste-v-mire-po-vkladu-turizma-v-ekonomiku>.
5. Парфіненко А. Ю. Подієвий туризм як чинник формування туристичної привабливості міста. *Географія та туризм*. 2015. Вип. 34. С. 144–154.
6. «Планета мандрівників»: глобальний туризм у сучасному світі. URL: <https://hromadske.ua/posts/turyzm-v-suchasnomu-sviti>.
7. Подлепіна П. О., Сабадир В. М. Глобальні міста в міжнародному туризмі. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2017. Вип. 6. С. 198–205.
8. Туризм і місто: досвід, проблеми та перспективи: монографія. За ред. І. М. Писаревського. Харків: ХНАМГ, 2019. 284 с.
9. Фастовець О. О. Міста як центри розвитку міського (урбан) туризму. *Молодий вчений*. 2018. № 4.2 (56.2). С. 167–170.
10. 25 найкращих міст для шопінгу. URL: <https://tripmydream.ua/media/podborki/25-luchshih-gorodov-dlya-shoppinga>.
11. Dictionary of Travel. Tourism and Hospitality. Ed. S. Medlik. London: Butterworth Heinemann Ltd. 1993. P. 43.

12. Euromonitor report reveals world's top 100 city destinations for 2022 URL: <https://www.euromonitor.com/press/press-releases/december-2022/euromonitor-report-reveals-worlds-top-100-city-destinations-for-2022>.
13. Global Report on City Tourism – Cities 2012 Project. AM Reportnesix. Madrid, 2012. 53 p.
14. Hakeem, S. M. A., & Khan, M. Y. (2018). Urban tourism: the perspective on tourism impacts in Cambridge, United Kingdom Marketing and Management of Innovations, 3, 268–275. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2018.3-24>.
15. Hartmut Leser (Hrsg.) Diercke Wtrter-buch Allgemeine Geographie. Leser Hartmut. Мьнchen, Braunschweig, 1997. 125 p.
16. World Travel & Tourism Council (WTTC). URL: [City_Travel_&_Tourism](https://www.wttc.com/).

References:

1. Vsesvitnia turystychna orhanizatsiia (UNWTO) [World Tourism Organization (UNWTO)]. Available at: <https://www.unwto.org/tourism-covid-19> (accessed 10 January 2023).
2. Hataliak O., Hanych O. (2017) Teoretychni pidkhody do vyznachennia poniattia turyzmu v mistakh [Theoretical approaches to defining the concept of tourism in cities]. *Geography. Economy and tourism: national and international experience. Materials of the 11th scientific conference with international participation*. P. 50–55. (in Ukrainian)
3. Milinchuk O. V., Moshkovska K. A. (2020). Suchasni tendentsii rozvytku podiiivoho turyzmu [Modern trends in the development of event tourism]. Available at: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/597.pdf> (accessed 11 January 2023).
4. Paryzh na pershomu mistsi u sviti za vkladom turyzmu v ekonomiku [Paris ranks first in the world in terms of the contribution of tourism to the economy]. Available at: <https://biz.liga.net/ua/all/all/novosti/parij-na-pervom-meste-v-mire-po-vkladu-turizma-v-ekonomiku> (accessed 12 January 2023).
5. Parfinenko A. Yu. (2015). Podiiivyi turyzm yak chynnyk formuvannia turystychnoi pryvablyvosti mista [Event tourism as a factor in shaping the city's tourist attraction]. *Geography and tourism*. Issue 34. P. 144–154. (in Ukrainian)
6. «Planeta mandrivnykiv»: hlobalnyi turyzm u suchasnomu sviti ["Planet of travelers": global tourism in the modern world]. Available at: <https://hromadske.ua/posts/turyzm-v-suchasnomu-sviti> (accessed 13 January 2023).
7. Podleпина P. O., Sabadyr V. M. (2017). Hlobalni mista v mizhnarodnomu turyzmi. [Global cities in international tourism]. *Bulletin of Kharkiv National University named after V. N. Karazin. Series: International relations. Economy. Local studies. Tourism*. Vol. 6. P. 198–205. (in Ukrainian).
8. Pysarevskyi M. I. (ed.) (2019). *Turyzm i misto: dosvid, problemy ta perspektyvy: monohrafiia* [Tourism and the city: experience, problems and prospects: monograph]. Kharkiv: KhNAMG, 284 p. (in Ukrainian)
9. Fastovets O. O. (2018). Mista yak tsentry rozvytku miskoho (urban) turyzmu [Cities as centers of urban (urban) tourism development]. *Young scientist*. No. 4.2 (56.2). P. 167–170. (in Ukrainian).
10. 25 naikrashchychk mist dlia shopinhu [25 best cities for shopping]. Available at: <https://tripmydream.ua/media/podborki/25-luchshih-gorodov-dlya-shoppinga> (accessed 15 January 2023).
11. Dictionary of Travel. Tourism and Hospitality. Ed. S. Medlik. London: Butterworth Heinemann Ltd. 1993. P. 43.
12. Euromonitor report reveals world's top 100 city destinations for 2022. URL: <https://www.euromonitor.com/press/press-releases/december-2022/euromonitor-report-reveals-worlds-top-100-city-destinations-for-2022> (accessed 17 January 2023).
13. Global Report on City Tourism – Cities 2012 Project. AM Reportnesix. Madrid, 2012. 53 p.
14. Hakeem, S. M. A., & Khan, M. Y. (2018). Urban tourism: the perspective on tourism impacts in Cambridge, United Kingdom Marketing and Management of Innovations, 3, 268–275. DOI: <https://doi.org/10.21272/mmi.2018.3-24>.
15. Hartmut Leser (Hrsg.) Diercke Wtrter-buch Allgemeine Geographie. Leser Hartmut. Мьнchen, Braunschweig, 1997. 125 p.
16. World Travel & Tourism Council (WTTC) URL: [City_Travel_&_Tourism](https://www.wttc.com/) (accessed 20 January 2023).